

Stijgende vraag naar vlees vooral door meer welvaart in China en Brazilië

Wie rijker wordt wil vlees eten

De mondiale consumptie van rundvlees stijgt. Goed nieuws voor de rundveehouders, maar er is wel een kanttekening: de vraag naar 'bulk' daalt en voor de wereldmarkt is de kostprijs in zowel Vlaanderen als Nederland te hoog.

tekst Tijmen van Zessen

Volgens de wereldvoedselorganisatie FAO stijgt de vraag naar vlees de komende veertig jaar met 196 miljoen ton. Dat is een toename van 76 procent. De meest logische verklaring is de groeiende wereldbevolking en de verbetering van inkomens.

'We hebben geen glazen bol waarin we dat zien, maar we leiden het af uit een aantal plausibele parameters. Wel op een manier waarbij we rekening houden met de wijze waarop mensen hun geld

besteden. Wie nu honderd euro verdient en volgend jaar tweehonderd, gaat niet dubbel zoveel vlees eten', vertelt Piero Coforti, hoofd van de FAO Global Perspective Studies Unit (EASG). Joris Coenen, marketingverantwoordelijke bij het Vlaamse VLAM, onderschrijft dat. 'Inwoners van de armste landen ter wereld zullen elke extra euro die ze kunnen uitgeven, besteden aan voedsel, terwijl inwoners van de meest ontwikkelde landen hun extra inkom-

sten voor het grootste deel in een nieuwe gsm steken.'

De wereldbevolking groeit naar verwachting tot negen miljard mensen in 2050 en de welvaart van de wereldburger groeit mee. Tel dat bij elkaar op en er ontstaat een groeiende vraag naar vlees (tabel 1). Coenen: 'Dat is ook niet zo onlogisch. Vlees is immers een vrij hoogwaardig voedselproduct. Van de twintig aminozuren die er in het menselijk eiwit voorkomen, zijn er acht zogenaamd essentieel: we kunnen ze zelf niet aanmaken. Ze komen in de juiste verhouding alleen voor in dierlijke producten als vlees, vis, eieren, melk en kaas.'

De vleesconsumptie stijgt niet voor het eerst: in ontwikkelingslanden steeg de consumptie tussen 1966 en 1999 van 10 naar 26 kilo vlees per persoon per jaar. In 2030 ligt dit volgens de FAO op 36 kilo per persoon.

Nog geen vleesrevolutie

De patronen van vleesconsumptie gaan steeds meer op elkaar lijken naarmate mensen rijker worden. In ontwikkelingslanden beginnen mensen met het eten van kip, als het inkomen stijgt, komt daar varkens- en rundvlees bij.

Coenen: 'Als mensen rijker worden, gaan ze meer rundvlees eten, rund is een edelere en duurere vleessoort. Tijdens crises en recessies zie je ook een verschuiving van rundvlees naar de goedkopere vleessoorten zoals kip.' Coforti stelt dat

er in eerste instantie vooral meer vraag komt naar kip en varken, omdat de groeiende vraag naar vlees voor het grootste deel uit de ontwikkelingslanden komt. Bovendien is kip een 'cultuurneutrale' vleessoort, in tegenstelling tot varken en rund dat in sommige landen of vanwege bepaalde religies niet gegeten wordt.

Coforti's voorganger Jelle Bruinsma beschreef in zijn rapport World Agriculture Towards 2030-2050 de grote variatie in vleesconsumptie. Van de 98 door hem geanalyseerde landen zijn er 23 waar de inwoners jaarlijks minder dan tien kilo vlees per persoon eten. In nog eens 24 landen eet de doorsnee inwoner gemiddeld tussen de tien en twintig kilo vlees per jaar. Onder deze 47 landen waren er 17 waar het consumptiepatroon zelfs lager was dan in het begin van de jaren negentig.

Volgens Bruinsma geeft dit aan dat het fenomeen van een toenemende vleesconsumptie relatief is. Het zijn vooral enkele grote landen zoals Brazilië en China die het gemiddelde omhoog halen. Uit tabel 2 blijkt ook dat de cijfers zonder deze landen flink wijzigen.

Volgens Bruinsma nemen de krachten achter de forse consumptiegroei af nu enkele grote landen consolideren met hun economische groei. Een heuse 'vleesrevolutie' blijft daarmee achterwege, de vraag naar vlees groeit wel, maar minder hard dan voorheen (tabel 1).

| | vleessoort | | | | totaal vlees |
|-------------------------------------|------------|--------|--------|----------|--------------|
| | rund | schaap | varken | pluimvee | |
| productie 2005-2007 (tonnen x 1000) | 63.583 | 12.876 | 99.917 | 81.994 | 258.370 |
| 1961-2007 (% per jaar) | 1,5 | 1,7 | 3,1 | 5,2 | 2,9 |
| 1971-2007 (% per jaar) | 1,2 | 2,0 | 2,9 | 5,0 | 2,8 |
| 1981-2007 (% per jaar) | 1,0 | 1,9 | 2,6 | 4,8 | 2,7 |
| 1991-2007 (% per jaar) | 0,9 | 1,6 | 2,3 | 4,4 | 2,4 |
| 2007-2030* (% per jaar) | 1,3 | 1,6 | 1,2 | 2,1 | 1,5 |
| 2007-2050* (% per jaar) | 1,2 | 1,5 | 0,8 | 1,8 | 1,3 |
| consumptie (tonnen x 1000) | 62.321 | 12.670 | 99.644 | 81.545 | 256.179 |
| 1961-2007 (% per jaar) | 1,5 | 1,7 | 3,1 | 5,1 | 2,9 |
| 1971-2007 (% per jaar) | 1,1 | 2,0 | 2,9 | 4,9 | 2,7 |
| 1981-2007 (% per jaar) | 1,0 | 2,0 | 2,6 | 4,7 | 2,6 |
| 1991-2007 (% per jaar) | 0,9 | 1,8 | 2,3 | 4,4 | 2,5 |
| 2007-2030* (% per jaar) | 1,3 | 1,7 | 1,2 | 2,1 | 1,6 |
| 2007-2050* (% per jaar) | 1,2 | 1,5 | 0,8 | 1,8 | 1,3 |
| *prognose | | | | | |

Tabel 1 - Ontwikkeling mondiale productie en consumptie van vlees in procenten per jaar (bron: FAO)

| | consumptie van vlees in kg per persoon | | | | | |
|--|--|----------|----------|----------|------|------|
| | 1969-'71 | 1979-'81 | 1989-'91 | 2005-'07 | 2030 | 2050 |
| wereldvleesconsumptie | 26 | 30 | 33 | 39 | 45 | 49 |
| ontwikkelde landen | 63 | 74 | 80 | 80 | 87 | 91 |
| opkomende landen | 11 | 14 | 18 | 28 | 36 | 42 |
| opkomende landen minus Brazilië en China | 11 | 12 | 13 | 17 | 23 | 30 |

Tabel 2 - Ontwikkeling van de mondiale consumptie van vlees (in kg) per persoon (bron: FAO)

Dichter bij huis analyseert Pascal de Ruyter het consumptiegedrag van de Nederlandse consument. De Ruyter is hoofd communicatie bij het Productschap Vee Vlees en Eieren (PVE). Ze merkt net als Coenen in West-Europa een verschuiving van rundvleesconsumptie naar kip of varken. 'Door de economische crisis letten consumenten meer op de kleintjes en kiezen ze liever voor goedkopere vleesproducten.'

Trend naar vleesmatiging

Daarnaast speelt in Westerse landen ook de trend naar vleesmatiging. 'Mensen vragen zich af hoe het zit met dierenwelzijn en milieu. De vraag naar diervriendelijk geproduceerd vlees neemt toe, de vraag naar bulk daalt. Ze eten vaker vegetarisch en gaan minder vlees eten.' Volgens Coenen past dit consumentengedrag bij de theorie van Maslow, ook wel de 'piramide van Maslow' genoemd. Zijn mensen voorzien in hun eerste levensbehoeften, dan stijgen ze in de piramide en ontstaan er nieuwe behoeften. Dan stellen ze bijvoorbeeld eisen aan de manier waarop hun voedsel geproduceerd wordt. Is het minder belastend voor het milieu, dan draagt dat bij aan een beter zelfbeeld. Coenen: 'Maar iemand die arm is, wil eerst zijn maag vullen. Dat is inherent aan het leven.' De wereldwijd stijgende vraag naar rund-

vlees zorgt nog niet voor een aantrekkelijke productie. De FAO brengt de mondiale rundvleesproductie jaarlijks in kaart in haar Food Outlook. Dit voorjaar kwam er een nieuwe prognose. De mondiale rundvleesproductie stagneert in 2012 op een niveau van 67,5 miljoen ton (tabel 3). Regionaal treedt er wel een verschuiving op. Zo zorgde de droogte in Noord-Amerika deze zomer voor de laagste dieraantallen sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw. De FAO voorziet dan ook stijgende importen en dalende exporten van deze exportwereldspeler. Ook in Europa neemt de productie van rundvlees verder af, vooral ingegeven door wet- en regelgeving. Tegenover deze productieafname staat een verwachte groei in gebieden als Azië, Zuid-Amerika en de Caraïbische zone. Gunstige weersinvloeden in Oceanië zorgen ook daar voor een opwaartse productie. De stagnerende groei in productie zorgt voor recordprijzen voor vlees (zie kader over prijzen).

Voldoende land beschikbaar

De vleesveehouderij krijgt nog wel eens het verwijt een groot beslag te leggen op de ruimte voor landbouwgrond. De kap van regenwoud in het Amazonegebied is een bekend voorbeeld, ook vanwege het veronderstelde verband met de teelt van soja voor het veevoer. De werkelijkheid



Prijzen maken na recordniveaus pas op de plaats

De wereldvoedselorganisatie van de VN, de FAO, berekent maandelijks prijsindexen voor voedsel. De referentie voor het verhoudingsgetal zijn de jaren 2002 tot en met 2004. De index voor vlees steeg dit voorjaar tot recordhoogten als gevolg van een lager aanbod van dieren (figuur 1).

De droogte in de Verenigde Staten, een van 's werelds grootste exporteurs van rundvlees, heeft er daarna niet voor

gezorgd dat de prijzen verder stegen. In april lag de index op 182, in juni was dat nog 174. Volgens de FAO viel de wereldwijde vraag tegen en hadden sommige exporterende landen last van de dure dollar. Desondanks liggen de prijzen over de eerste helft van 2012 nog één procent hoger dan in 2011.

Figuur 1 – Ontwikkeling van vleesprijsindexen (2002-2004 = 100) (bron: FAO)



ligt volgens Coforti genuanceerder. 'Op de eerste plaats is het kappen van bos of regenwoud overbodig. Er is wereldwijd voldoende land beschikbaar om in gebruik te nemen als landbouwgrond. Vaak wordt dat vanwege de kosten niet gedaan.' Coenen vult hem aan: 'Het is voor een Zuid-Amerikaanse boer goedkoper om bomen te kappen dan om grond te kopen. Op die manier wint hij land waar nog geen rechten op rusten.' Het is volgens de heren te kort door de bocht om te stellen dat de sojateelt in dienst staat van de veevoerindustrie. FAO-chef Coforti vindt dat het eerder andersom is. 'In veel regio's staat het hou-

den van dieren in dienst van de akkerbouw. Bij afwezigheid van kunstmest is de mestproductie van dieren noodzakelijk voor de groei van de gewassen.' Coenen vertelt dat soja in beginsel geteeld wordt voor humane consumptie, waarbij het te doen is om de sojaolie. 'Soja is een van de weinige planten die eiwitten bevat met aminozuren die enigszins vergelijkbaar zijn met aminozuren uit dierlijke eiwitten. Daarom is het ook geschikt als diervoeder. Maar de hoeveelheden essentiële aminozuren uit soja zijn voor de mens relatief gering. Er is dus meerdere keren de hoeveelheid plantaardig eiwit nodig om het dierlijk

eiwit te evenaren. Sommige studies melden zelfs dat je zeven keer zoveel soja zou moeten eten om de dierlijke eiwitten en aminozuren volledig te vervangen. In dat opzicht is het wel zo efficiënt om vlees te eten.'

Chauvinistische rundvleesmarkt

Hoe moeten vleesveehouders hier omspringen met de aantrekkelijke vraag naar rundvlees? 'Nederlandse vleesveerunderen lopen veelal in natuurgebieden of op extensieve bedrijven. Het is van belang om consumenten dat te laten zien, laat zien waar je mee bezig bent. Traceerbaarheid van het vlees is een teken van kwaliteit', vindt De Ruyter.

Het PVE heeft de taak om deze kwaliteit van het binnenlandse vlees te promoten. En dat is geen luxe; als gevolg van acties van bijvoorbeeld Wakker Dier gaan retailers steeds vaker eisen stellen aan de manier waarop vlees geproduceerd wordt. 'Producenten zullen rekening moeten houden met de vraag van de consument', stelt De Ruyter. Joris Coenen trekt het breder: 'Met het witblauwras hebben we een uniek product met een relatief lage footprint. Het is mager, zacht vlees, dat in Nederland en met name in België heel geliefd is. Maar tegelijkertijd wordt dit type vlees wel moeilijker verkocht in andere delen van de wereld.'

Het om deze reden massaal overschakelen op andere rassen biedt volgens de VLAM-specialist weinig soelaas. 'De markt voor rundvlees is chauvinistisch. Ik weet niet of de Fransen zitten te wachten op blonde d'Aquitaine uit Nederland. Wel is het een feit dat de kostprijs in zowel Nederland als Vlaanderen te hoog is om vlees voor de bulk te produceren. Het is niet verstandig om te gaan concurreren met Braziliaans vlees. Daarvoor liggen de loonkosten voor de opfok, kweek en versnijding te hoog in onze regio.' |

Tabel 3 – Productie en consumptie van rundvlees wereldwijd in tonnen x 1000 (bron: FAO)

| | productie | | import | | export | | verbruik | |
|-------------------------|-----------------|----------------|-----------------|----------------|-----------------|----------------|-----------------|----------------|
| | 2011 geschat | 2012 progn. | 2011 geschat | 2012 progn. | 2011 geschat | 2012 progn. | 2011 geschat | 2012 progn. |
| Azië | 17.108 | 17.625 | 3.300 | 3.364 | 1.406 | 1.628 | 18.952 | 19.321 |
| China | 6.488 | 6.487 | 401 | 400 | 167 | 179 | 6.722 | 6.708 |
| India | 3.172 | 3.505 | 1 | 1 | 1.077 | 1.293 | 2.096 | 2.213 |
| Afrika | 5.823 | 5.811 | 520 | 546 | 71 | 70 | 6.272 | 6.286 |
| Egypte | 714 | 628 | 235 | 250 | 1 | 1 | 948 | 877 |
| Zuid-Afrika | 920 | 950 | 13 | 15 | 11 | 13 | 923 | 952 |
| Centraal-Amerika | 2.548 | 2.567 | 438 | 466 | 313 | 366 | 2.673 | 2.667 |
| Mexico | 1.820 | 1.825 | 272 | 316 | 111 | 155 | 1.981 | 1.986 |
| Zuid-Amerika | 15.054 | 15.269 | 411 | 475 | 2.018 | 2.075 | 13.447 | 13.668 |
| Argentinië | 2.530 | 2.600 | 2 | 2 | 220 | 231 | 2.312 | 2.371 |
| Brazilië | 9.400 | 9.600 | 35 | 35 | 1.300 | 1.350 | 8.136 | 8.285 |
| Uruguay | 505 | 500 | 0 | 0 | 290 | 280 | 215 | 220 |
| Venezuela | 450 | 380 | 188 | 254 | 0 | 0 | 638 | 634 |
| Noord-Amerika | 13.170 | 12.672 | 1.114 | 1.185 | 1.675 | 1.693 | 12.640 | 12.162 |
| Canada | 1.170 | 1.200 | 264 | 262 | 379 | 410 | 1.055 | 1.052 |
| Verenigde Staten | 12.000 | 11.472 | 848 | 922 | 1.296 | 1.283 | 11.583 | 11.109 |
| Europa | 11.065 | 10.736 | 1.223 | 1.308 | 544 | 447 | 11.744 | 11.597 |
| Europese Unie | 8.253 | 7.948 | 320 | 352 | 327 | 232 | 8.246 | 8.068 |
| Rusland | 1.622 | 1.598 | 785 | 824 | 8 | 8 | 2.399 | 2.414 |
| Oceanië | 2.753 | 2.815 | 57 | 59 | 1.756 | 1.814 | 1.018 | 1.045 |
| Australië | 2.133 | 2.145 | 13 | 14 | 1.295 | 1.315 | 817 | 829 |
| Nieuw-Zeeland | 600 | 650 | 11 | 12 | 460 | 497 | 151 | 165 |
| wereld | 67.522 | 67.494 | 7.063 | 7.403 | 7.784 | 8.092 | 66.747 | 66.747 |
| ontwikkelingslanden | 37.456 | 38.140 | 3.788 | 3.959 | 3.795 | 4.123 | 37.421 | 37.927 |
| ontwikkelde landen | 30.065 | 29.354 | 3.275 | 3.444 | 3.988 | 3.970 | 29.326 | 28.820 |